

Opinia
Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych
nr 11/2011 z dnia [REDACTED]
o projekcie:
„Program zdrowotny w zakresie udzielania pierwszej pomocy
przedmedycznej w ramach projektu edukacyjnego [REDACTED]
Szkoła Ratownictwa”

Po zapoznaniu się z opinią Rady Konsultacyjnej uważam, że projekt programu zdrowotnego „Projekt programu zdrowotnego w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej w ramach projektu edukacyjnego [REDACTED] Szkoła Ratownictwa” realizowanego przez miasto [REDACTED], dotyczy istotnego problemu zdrowotnego, jednakże kursy takie powinny być prowadzone wg. zasad opracowanych przez Polskie Towarzystwo Medycyny Ratunkowej, przez certyfikowanych instruktorów.

Spośród wielu stanów zagrożenia życia, tylko w przypadku niektórych podjęcie działań ratunkowych, przez przygodnych świadków, może istotnie wpłynąć na przeżycie poszkodowanego. Poważnym zagrożeniem dla życia ludzkiego jest utrata przytomności, ze względu na ryzyko zapadnięcia się dróg oddechowych albo zaaspirowania do płuc treści żołądkowej. Przyczyny utraty przytomności są różne począwszy od urazów głowy, poprzez wstrząs, padaczkę, stany metaboliczne (np. hipo- i hiperglikemia), zatrucia, po zawał serca, który może prowadzić do zatrzymania krążenia.

Nagłym zatrzymaniem krążenia określa się ustanie czynności mechanicznej serca, objawiające się brakiem reakcji chorego na bodźce, brakiem wyczuwalnego tętna oraz bezdechem lub oddechem agonalnym. Liczne badania pokazują, że najczęstszą przyczyną bywa świeży zawał serca lub ostre niedokrwienie mięśnia sercowego, a ponad połowa pacjentów z epizodem nagłego zatrzymania krążenia ma w wywiadzie chorobę niedokrwianą serca. Wtórne zatrzymania krążenia mogą być spowodowane niedotlenieniem z przyczyn oddechowych (najczęstsza przyczyna zatrzymań krążenia u dzieci do 8 r.ż.) lub urazowych.

Niepodjęcie lub zbyt późne rozpoczęcie podstawowej pierwszej pomocy w znacznej mierze pogarsza rokowanie chorych i sprawia, że tylko u 25% z nich udaje się uzyskać stabilność hemodynamiczną i dotransportować żywych do szpitala. Rozwój technik resuscytacyjnych, postępy farmakoterapii oraz badania naukowe w tej dziedzinie umożliwiają uratowanie wielu pacjentów, którzy wcześniej tych szans nie mieli. Odległe wyniki zabiegów resuscytacyjnych zależą w dużej mierze od szybkości podjęcia akcji przez przygodnych świadków zdarzenia. Właściwym postępowaniem w nagłym zatrzymaniu krążenia jest jak najszybsze udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej zgodnie ze schematem zalecanych podstawowych czynności podtrzymujących życie.

Pierwsza pomoc przedmedyczna odgrywa również istotną rolę w urazach, w tym zranieniach, oparzeniach, urazach elektrycznych, urazach głowy i kręgosłupa szyjnego, zwichnięciach, złamaniach.

Zasady organizacji, funkcjonowania i finansowania systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego oraz zasady zapewnienia edukacji w zakresie udzielania pierwszej pomocy reguluje ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym. W art. 4 ustawy stwierdzono: „Kto zauważy osobę lub osoby znajdujące się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego lub jest świadkiem zdarzenia powodującego taki stan, w miarę posiadanych możliwości i umiejętności ma obowiązek niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do skutecznego powiadomienia o tym zdarzeniu podmiotów ustawowo powołanych do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.” Ustawa definiuje pierwszą pomoc jako zespół czynności podejmowanych w celu ratowania osoby w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego wykonywanych przez osobę znajdującą się w miejscu zdarzenia, w tym również z wykorzystaniem udostępnionych do powszechnego obrotu wyrobów medycznych oraz produktów leczniczych. Ustawa kładzie duży nacisk na edukację w zakresie pierwszej pomocy przedmedycznej.

ILCOR (International Liaison Committee on Resuscitation) jest międzynarodowym stowarzyszeniem istniejącym od 1992 r., skupiającym różne organizacje zajmujące się resuscytacją, m.in. Europejską Radę Resuscytacji (European Resuscitation Council, ERC) i Amerykańskie Stowarzyszenie Kardiologiczne (American Heart Association, AHA). Raz na 5 lat ILCOR wydaje konsensus (najnowszy z 2010 r.), na podstawie którego inne organizacje opracowują swoje wytyczne. Konsensus dotyczy zasad wykonywania podstawowych czynności podtrzymujących życie oraz zaawansowanych czynności podtrzymujących życie u dzieci i dorosłych, defibrylacji, postępowania w sytuacjach szczególnych, jak zatrzymanie krążenia u kobiet ciężarnych, oraz edukacji.

W Polsce wydano zalecenia Polskiego Towarzystwa Medycyny Ratunkowej dotyczące nauczania pierwszej pomocy, które stanowią materiał referencyjny dla działań edukacyjnych w tym zakresie. W ich wstępie stwierdzono: początkowe ogniwo „łańcucha przeżycia”, którym jest pierwsza pomoc udzielona przez przypadkowych świadków nagłego zdarzenia, częstokroć decyduje o możliwości przeżycia osoby zagrożonej lub rozległości ewentualnego przyszłego kalectwa. Zalecany czas trwania kursów to: dla nauczania zasad podstawowej pierwszej pomocy – co najmniej 8 godz., dla nauczania zasad rozszerzonej pierwszej pomocy – co najmniej 12 godz. Odrębnym zagadnieniem jest nauczanie certyfikowanych instruktorów ratownictwa.

Program jest wg autorów adresowany do wszystkich mieszkańców powiatu [REDAKTOWANE], w tym do: dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów szkół podstawowych, młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, higienistek szkolnych, studentów, pracowników stacji paliw, pracowników ochrony, opiekunów osób starszych i niepełnosprawnych, pracowników [REDAKTOWANE] zakładów pracy, pracowników administracji publicznej, kasjerów w supermarketach, emerytów i rencistów, innych osób. W 2010 r. zakłada się przeszkolenie nie mniej niż 500 osób.

Działania edukacyjne są prowadzone na terenie zakładów pracy (w tym urzędów), szkół, przedszkoli, świetlic wiejskich i miejskich, przychodni oraz siedzib organizacji pozarządowych. Program obejmuje cyklicznie organizowane szkolenia, które są organizowane od 2008 roku i są przedsięwzięciem na stałe wpisanym do kalendarza programów zdrowotnych realizowanych przez Powiat.

Cele główne:

- Edukacja mieszkańców Powiatu w zakresie umiejętności udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowia lub życia, w miejscu zdarzenia do czasu przekazania ich personelowi działającemu w systemie Ratownictwa Medycznego,
- Zainspirowanie pracodawców, kierowników jednostek organizacyjnych oraz gospodarzy obiektów do zakupu sprzęty do udzielania pierwszej pomocy medycznej.

Wybór realizatora programu odbędzie się w drodze konkursu ofert. Realizatorami będą osoby z pośród kadry medycznej posiadającej kwalifikacje zawodowe do realizacji programu zdrowotnego w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej w tym przygotowanie z zakresu resuscytacji krążeniowo-oddechowej.

Autorzy programu deklarują co prawda „Dobór odpowiedniej treści, metod i form przekazu wiedzy z zakresu ratownictwa medycznego w zależności od tematu, wieku uczestników oraz specyficznych potrzeb środowiska”, brak jednak informacji, jak będzie to realizowane, a przy niezwykle szeroko określonej grupie docelowej programu wydaje się to trudne do osiągnięcia.

Na realizację programu w 2010 roku przeznaczono 30 000 zł. W projekcie brak jednoznacznego stwierdzenia, z czyich środków będzie on finansowany.